

ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สมาร์ทโฟนกับสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี*

The Correlation between Use of Smartphone and Family Relationship in Uthaimai Subdistrict, Muang Uthaithani District, Uthaithani Province

ณิชากร เกตุกิจ**

Nichakorn Ketkit

สุภาภรณ์ คำเรืองฤทธิ์***

Supaporn Kumruangrit

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปริมาณนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สมาร์ทโฟนกับสัมพันธ์ภาพในครอบครัว เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามในปี 2564 จำนวนตัวอย่าง 400 ครัวเรือน ในตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่าแต่ละครัวเรือนมีสมาร์ทโฟนอยู่ประมาณ 3 เครื่อง สมาชิกในแต่ละครัวเรือนมีสมาร์ทโฟนอยู่คนละ 1 เครื่อง ส่วนใหญ่ใช้สมาร์ทโฟนระหว่างทำกิจกรรมกับคนในครัวเรือนอยู่บ่อยครั้ง (46%) จำนวนชั่วโมงในการใช้สมาร์ทโฟนเฉลี่ยต่อคนต่อวันอยู่ที่ 3.18 ชั่วโมง สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สมาร์ทโฟนกับสัมพันธ์ภาพในครอบครัวพบว่า หากครัวเรือนมีจำนวนสมาร์ทโฟนเพิ่มขึ้น 1 เครื่อง ครัวเรือนจะมีคะแนนสัมพันธ์ภาพในครอบครัวเพิ่มขึ้น 1.9 คะแนน ($\beta=1.867$, $p\text{-value}=0.008$) และถ้าครัวเรือนมีจำนวนผู้ใช้ Facebook เพิ่มขึ้น 1 คน จะมีคะแนนสัมพันธ์ภาพในครอบครัวเพิ่มขึ้น 0.8 คะแนน ($\beta=0.751$, $p\text{-value}=0.045$) ในทางกลับกันถ้าแต่ละคนในครัวเรือนใช้สมาร์ทโฟนเพิ่มขึ้น 1 ชั่วโมง ครัวเรือนจะมีคะแนนสัมพันธ์ภาพในครอบครัวลดลง 0.5 คะแนน ($\beta=-0.539$, $p\text{-value}=0.049$) ดังนั้นการใช้สมาร์ทโฟนไม่เพียงแต่ใช้เพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้สมาร์ทโฟน

* บทความวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของภาคนิพนธ์ในหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต

This Article is part of Term paper in Bachelor of Public Health Program

** ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เทศบาลเมืองอุทัยธานี

Assistant of public health officer, Uthai Thani Municipality

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โครงการจัดตั้งวิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Assistant professor, Mahidol University, Nakhonsawan Campus

E-mail: supaporn.cu@gmail.com

Received: 16 August 2021, Revised: 24 September 2021, Accepted: 28 September 2021

เพื่อปรึกษาพูดคุยกับคนในครอบครัวเมื่อไม่ได้อยู่ด้วยกัน เพื่อกระชับความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นได้ สมาชิกในครัวเรือนควรมีการจัดสรรเวลาในการใช้สมาร์ทโฟนในขณะที่อยู่ร่วมกันให้เหมาะสม

คำสำคัญ: สมาร์ทโฟน, สัมพันธภาพในครอบครัว, การใช้สมาร์ทโฟน, Facebook

Abstract

The quantitative research aimed to study the correlation between the use of smartphone and family relationship in Uthaimai Subdistrict, Muang Uthai Thani District, Uthai Thani Province. Questionnaires were used to collect data from 400 households and multiple regression analysis was used for data analyses. The study discovered the use of smartphones was associated with family relationships. The average number of smartphones per household was 3, each person in the household had one. Most the household members often use a smartphone during household activities (46%). The average use of smartphone per day per person was 3.18 hours. In terms of family relationships, If the household had an additional number of smartphones, the household would have a 1.9 increase in the family relationship score ($\beta=1.867$, p-value= 0.008). If one more person in the household using Facebook, households will have a 0.8 increase in the family relationship score ($\beta=0.751$, p-value= 0.045). On the other hand, if each person in a household used an additional one hour of smartphones, the household would have a 0.5 score drop in family relationships ($\beta= -0.539$, p-value= 0.049). Therefore, in addition to the benefits of entertainment smartphones can also be used to communicate with household members via Facebook messages to strengthen family relationships. Household members should have an appropriate time allocation for using their smartphones, while they are together.

Keywords: Smartphone, Family Relationship, Use of Smartphone, Facebook

บทนำ

จากสถิติการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2563 พบว่า 86.4% ของประชากรไทยอายุ 6 ปีขึ้นไปใช้สมาร์ทโฟน และในกลุ่มนี้เกือบทั้งหมดเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (99.2%) และนับแต่ปี 2559 เป็นต้นมา การใช้อินเทอร์เน็ตของประชากรไทยทั้งในและนอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับในระดับครัวเรือนพบว่าครัวเรือนที่สมาชิกใช้โทรศัพท์มือถือมากถึง 97.4% การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตของครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตแบบไร้สายผ่านโทรศัพท์มือถือ 3G ขึ้นไป กิจกรรมที่ใช้ส่วนใหญ่นี้คือ Facebook Twitter และ Line (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ด้วยขนาดที่เล็กและมีความสามารถ

ในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ ทำให้สมาร์ทโฟนสามารถติดต่อสื่อสาร ทำงาน และหาความบันเทิงได้ง่ายสะดวก และรวดเร็ว ทำให้คนนิยมพกพาสมาร์ทโฟนติดตัวไว้เป็นอุปกรณ์ประจำกาย การสื่อสารผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์ก ยังทำให้คนที่อยู่ไกลกันได้ติดต่อสื่อสารเสมือนว่าอยู่ใกล้กัน จึงเป็นช่องทางสำคัญที่ทำให้สมาชิกครอบครัวที่ไม่ได้อยู่ด้วยกันได้สื่อสารกันมากขึ้น (นวลฉวี ประเสริฐสุข, 2558) อย่างไรก็ตามหากคนในครอบครัวให้ความสนใจกับสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าคนในบ้าน ลดการปฏิสัมพันธ์และกิจกรรมระหว่างคนในครอบครัวลง มักจะส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Parent one, 2562) ในครอบครัวที่เด็กติดสมาร์ทโฟนจนขาดการควบคุมตนเอง เด็กจะพูดคุยหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวน้อยลง มักพบการเปลี่ยนแปลงในด้านความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสมาชิกในครอบครัว คือเกิดความไม่เข้าใจและความขัดแย้งในครอบครัว (Healthy Gamer, 2558) จากงานวิจัยที่ผ่านมาการใช้สมาร์ทโฟนของสมาชิกในครอบครัวมีทั้งผลทางบวกและทางลบ อย่างไรก็ตามดีผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นยังไม่ได้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของการใช้สมาร์ทโฟนที่มีต่อสัมพันธภาพที่ชัดเจน ปัจจัยด้านสมาร์ทโฟนแท้จริงแล้วมีผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัวอย่างไร

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจหาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สมาร์ทโฟนในระดับครอบครัวกับสัมพันธภาพในครอบครัว การวิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาไว้ในเขตเมืองที่ประชากรเข้าถึงสมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ตเกือบทุกครัวเรือนของตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งถือเป็นพื้นที่ใจกลางเมือง จังหวัดอุทัยธานีที่มีความเป็นเมืองสูง โดยผลการศึกษานี้จะชี้ให้เห็นลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สมาร์ทโฟนกับสัมพันธภาพในครอบครัว

วัตถุประสงค์

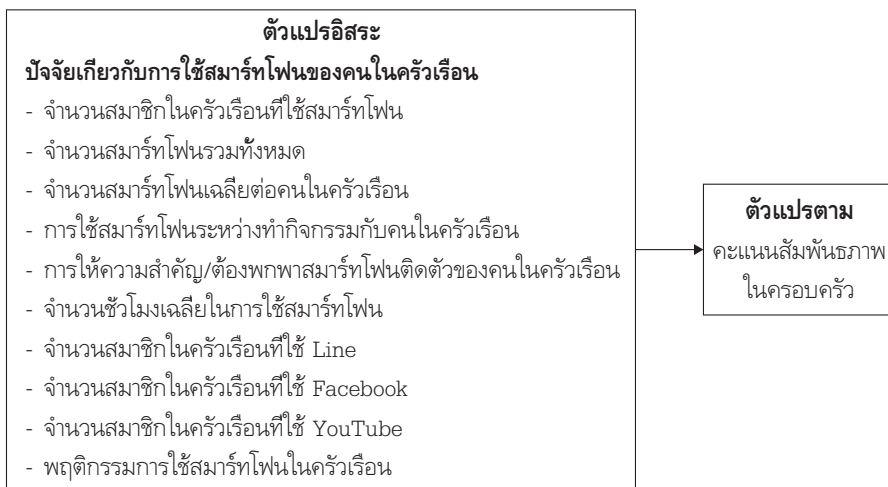
เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สมาร์ทโฟนกับสัมพันธภาพในครอบครัว ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

การทบทวนวรรณกรรม

สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว ในรูปแบบพ่อแม่ลูก หรือญาติพี่น้อง สัมพันธภาพในครอบครัวจะแสดงให้เห็นถึงความใกล้ชิด ความผูกพัน ความรักใคร่ปรองดอง การไว้วางใจ การเคารพซึ่งกันและกัน การไว้วางใจที่จะพูดคุยปรึกษาปัญหาทั้ง รวมไปถึงการแบ่งเบาภาระงานกัน และการเกื้อหนุนกันและกัน (วนัญญา แก้วแก้วปาน, 2560; ศิริกุล อิศรานุรักษ์, 2542) ในทำนองเดียวกันทฤษฎีความเป็นปึกแผ่นของประชากรต่างรุ่น (Theory of intergenerational solidarity) อธิบายไว้ว่าการสื่อสารและการเกื้อหนุนกันของคนในครอบครัวที่อาศัยอยู่ร่วมกันนั้นหากเป็นไปได้ในทางที่เหมาะสม ย่อมส่งผลให้ทั้งผู้ให้และผู้รับสามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้อย่างเป็นปกติสุข ความถี่ในการติดต่อสื่อสาร และรูปแบบการติดต่อกันของสมาชิกครอบครัว เช่น พบกันตัวต่อตัว หรือใช้โทรศัพท์ หรือส่งอีเมล ต่างมีผลกับความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว (Bengtson, V. L., 2008; Daatland, S. O., & Herlofson, K., 2001; McChesney, K. Y., 1988) และจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้ผู้คนสื่อสารกันผ่านเครือข่ายของสื่อสังคมออนไลน์กันมากขึ้น

เครือข่ายของสื่อ (Media networks) เป็นการเชื่อมโยงระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หากพิจารณาเฉพาะความสัมพันธ์ในระดับบุคคล (individual relations) จะเป็นลักษณะของการเชื่อมโยงกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เพื่อน คนคุ้นเคย เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน และอื่น ๆ ผ่านเครือข่ายของสื่อและอินเทอร์เน็ต (Dijk, J.V., 2006) ตัวอย่างเครือข่ายของสื่อสังคมออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น email, Google, Facebook, web blog, twitter, Instagram (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2015) ปัจจุบันเกือบทุกครอบครัวมีการติดต่อกันผ่านทางสมาร์ตโฟนทั้งรูปแบบของการโทรออกรับสาย หรือติดต่อกันด้วยแอปพลิเคชันในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook และ Line ทำให้การสื่อสารของคนในครอบครัวมีทางเลือกที่หลากหลายไม่เฉพาะพบกันตัวต่อตัว นอกเหนือไปจากนี้คนในครอบครัวต่างใช้สมาร์ตโฟนขณะอยู่ร่วมกันกับคนในบ้านบ่อยครั้งมากขึ้น ซึ่งอาจลดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันลงได้เนื่องจากให้เวลากับการใช้สมาร์ตโฟนมากกว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสมาร์ตโฟนและสื่อสังคมออนไลน์จึงน่าจะมีผลต่อสัมพันธภาพของคนในครอบครัวทั้งในด้านบวกและด้านลบ

ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดสัมพันธภาพในครอบครัว มาประยุกต์เป็นความหมายและข้อความของตัวแปรตามในการศึกษา ส่วนทฤษฎีความเป็นปึกแผ่นของประชากรต่างรุ่นและแนวคิดเครือข่ายของสื่อได้นำมาประยุกต์เป็นแปรอิสระและการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามในการศึกษาครั้งนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบงานวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) แบบภาคตัดขวาง (cross-sectional study) โดยได้รับการรับรองจริยธรรมวิจัยในคนจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในคนจังหวัดอุทัยธานีเรียบร้อยแล้ว ตามเอกสารหมายเลขรับรอง AF 04-08/02.0 และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในปี พ.ศ. 2564

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ ครั้วเรือนในตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 9,583 ครั้วเรือน โดยนักวิจัยเก็บข้อมูลกับครั้วเรือนในตำบลอุทัยใหม่ที่ตั้งอยู่ระหว่างถนนทั้ง 8 สาย ได้แก่ ถนนมณีรัตน์ ถนนข้างวัดทุ่งแก้ว ถนนสุนทรสถิตย์ ถนนพระยาวิฑูรย์ ถนนมหาสาร ถนนศรีอุทัย ถนนราษฎร์อุทิศ และถนนท่าช้าง โดยแต่ละสายกำหนดโควตา 50 ครั้วเรือน รวมตัวอย่างทั้งหมด 400 ครั้วเรือน ผู้ที่เป็นตัวแทนตอบแบบสอบถามคือ หัวหน้าครั้วเรือนหรือแม่บ้านของครั้วเรือนที่มีส่วนเป็นผู้ดูแลหลักในครอบครัว เนื่องจากหัวหน้าครั้วเรือนหรือแม่บ้านของครั้วเรือนเป็นผู้ดูแลหลักในครอบครัวและมีหน้าที่รับผิดชอบสูงสุดในบ้าน จึงมักจะรับรู้ถึงพฤติกรรมต่าง ๆ รวมถึงการใช้สมาร์ทโฟนของคนในบ้าน และรับรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวได้มากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ ในบ้าน ในการศึกษาคั้งนี้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยเริ่มจากครั้วเรือนแรกจากต้นสายของถนนไปจนครบ 50 ครั้วเรือนของถนนเส้นนั้น หากถนนเส้นนั้นมีจำนวนครั้วเรือนไม่ครบ 50 ครั้วเรือน จะเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในครั้วเรือนของถนนเส้นถัดไป หากกรณีที่ไม่พบหัวหน้าครั้วเรือนหรือแม่บ้านของครั้วเรือน นักวิจัยจะเลือกครั้วเรือนในลำดับถัดไปทดแทน

นิยามและการวัดตัวแปร

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดการวัดของตัวแปรดังนี้

ตัวแปรตามของการศึกษา คือ คะแนนสัมพันธภาพในครอบครัว สร้างจากข้อคำถาม 14 ข้อ ได้แก่

- 1) คนในครอบครัวมีการแสดงออกที่สื่อถึงความรักและความเอาใจใส่ในชีวิตประจำวัน เช่น ให้กำลังใจ โทรศัพท์พูดคุยกัน เป็นต้น
- 2) คนในครอบครัวมีการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงานบ้านซึ่งกันและกัน เช่น การทำอาหาร การทำงานบ้าน
- 3) คนในครอบครัวมีการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อน ออกกำลังกาย
- 4) คนในครอบครัวมีการพูดคุย/ปรึกษาซึ่งกันและกัน
- 5) คนในครอบครัวเคารพความเป็นส่วนตัวซึ่งกันและกัน
- 6) คนในครอบครัวพูดจาต่อกันด้วยดี/ใช้เหตุผล
- 7) คนในครอบครัวมีการชื่นชมและเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน
- 8) คนในครอบครัวต่างดูแลเอาใจใส่กันและกัน
- 9) คนในครอบครัวติดต่อสื่อสารโดยใช้สมาร์ทโฟนเป็นประจำ
- 10) หากมีเรื่องทุกข์ใจจะพูดคุย/ปรึกษากับคนในครอบครัวเป็นอันดับแรก
- 11) คนในครอบครัวจะแก้ไขปัญหาด้วยการพูดคุยกันเอง
- 12) คนในครอบครัวรู้สึกสนิทกับคนในบ้านมากกว่านอกครอบครัว
- 13) คนในครอบครัวไม่ค่อยมีเวลาให้กัน และ
- 14) คนในครอบครัวทำตามความพอใจของตนเอง โดยข้อคำถามทั้ง 14 ข้อ มีตัวเลือก 4 ระดับ (มากที่สุด, มาก, น้อย, น้อยที่สุด) เมื่อนำคะแนนมารวมกันแล้วจะแปรผันตั้งแต่ 14-56 คะแนน ตัวแปรตามจึงมีมาตรวัดแบบจัดช่วง (interval scale)

สำหรับตัวแปรอิสระทั้ง 10 ตัวแปรประกอบด้วย 1) จำนวนสมาชิกในครั้วเรือนที่ใช้สมาร์ทโฟน 2) จำนวนสมาร์ทโฟนรวมทั้งหมด 3) จำนวนสมาร์ทโฟนเฉลี่ยต่อคนในครั้วเรือน ตัวแปรทั้ง 3 มีมาตรวัดแบบอัตราส่วน (ratio scale) 4) การใช้สมาร์ทโฟนระหว่างทำกิจกรรมร่วมกับคนในครั้วเรือน มีมาตรวัดแบบจัดอันดับ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม (นาน ๆ ครั้ง, เป็นบางครั้ง, บ่อยครั้ง, เกือบตลอดเวลา) 5) การให้ความสำคัญกับสมาร์ทโฟน/พกพาสมาร์ทโฟนติดตัวของคนในครั้วเรือน มีมาตรวัดแบบจัดอันดับ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม (น้อย, ปานกลาง, มาก) 6) จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยในการใช้สมาร์ทโฟน 7) จำนวนสมาชิกในครั้วเรือนที่ใช้แอปพลิเคชัน Line 8) จำนวนสมาชิกในครั้วเรือนที่ใช้แอปพลิเคชัน Facebook 9) จำนวนสมาชิกในครั้วเรือน

ที่ใช้แอปพลิเคชัน YouTube ตัวแปรทั้ง 4 มีมาตรวัดแบบอัตราส่วน และ 10) พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนในครัวเรือน สร้างจากข้อคำถาม 12 ข้อ ได้แก่ 1) คนในครอบครัวใช้สมาร์ทโฟนขณะทำกิจกรรมร่วมกัน 2) คนในครอบครัวใช้สมาร์ทโฟนในทุกส่วนของบ้าน 3) คนในครอบครัวมีการใช้สมาร์ทโฟนอยู่บ่อยครั้ง 4) คนในครอบครัวต่างสนใจแต่สมาร์ทโฟน ไม่สนใจคนในครอบครัว 5) คนในครอบครัวมีข้อตกลงร่วมกันในการใช้สมาร์ทโฟนในบ้าน 6) หากมีเรื่องทุกข้อใจคนในครอบครัวส่วนใหญ่จะระบายในสมาร์ทโฟนมากกว่าพูดคุยกับคนในครอบครัว 7) คนในครอบครัวจะติดสมาร์ทโฟนไว้กับตัวตลอดเวลาขณะอยู่ในบ้าน 8) คนในครอบครัวมีการทะเลาะกันเรื่องการใช้สมาร์ทโฟน 9) คนบางคนในครอบครัวจะมีอารมณ์หงุดหงิดหากมีคนห้ามไม่ให้ใช้สมาร์ทโฟน 10) ช่วงตื่นนอนคนในครอบครัวจะหยิบสมาร์ทโฟนก่อนเป็นอันดับแรก 11) คนในครอบครัวจะใช้สมาร์ทโฟนก่อนนอนอยู่เสมอ และ 12) มีคนในครอบครัวบางคนที่น่าจะติดสมาร์ทโฟน โดยทั้ง 12 ข้อมี 2 ตัวเลือก (ใช่, ไม่ใช่) แบ่งเป็นคำถามเชิงบวก 1 ข้อ และเชิงลบ 11 ข้อ คะแนนแปรผัน 1-12 คะแนน และนำมาจัดกลุ่ม 3 กลุ่ม ด้วยการคิดคะแนนจาก (คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด)/จำนวนข้อ ตัวแปรจึงมีมาตรวัดแบบจัดอันดับ (ordinal scale) แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม (ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง 9-12 คะแนน, ไม่ค่อยเหมาะสม 5-12 คะแนน, เหมาะสม 0-4 คะแนน)

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ทำการทดลองใช้แบบสอบถามกับหัวหน้าครัวเรือนหรือแม่บ้านครัวเรือนที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนถนนทั้ง 8 สาย ในตำบลอุทัยใหม่ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม พบว่าข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนและสัมพันธภาพในครอบครัวที่มีมาตรวัดของลิเคิร์ต (likert rating scales) มีค่าสัมประสิทธิ์ cronbach's alpha เท่ากับ 0.760 และ 0.886 สะท้อนว่าเป็นข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงในระดับสูง

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย 1) สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด-สูงสุด และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (multiple regression analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษา

ข้อมูลของครัวเรือน

ครัวเรือนในตำบลอุทัยใหม่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณอยู่ 3 คน (max=6) โดยครัวเรือนจะมีค่ามัธยฐานของจำนวนผู้หญิงอยู่ 2 คน ค่ามัธยฐานของเพศชายเท่ากับ 1 คน คนในครัวเรือนอายุเฉลี่ยของอยู่ที่ 41 ปี โดยมากจะมีอายุอยู่ในช่วง 30- 39 ปี (35%) โดยค่ามัธยฐานของจำนวนคนวัยทำงาน (อายุ 15-59 ปี) คิดเป็น 2 คนต่อครัวเรือน ในตำบลอุทัยใหม่จะมีคนเรียนจบปริญญาตรีอยู่ประมาณ 1 คนต่อครัวเรือน

ข้อมูลการใช้สมาร์ทโฟนของคนในครัวเรือน

ครัวเรือนมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้สมาร์ทโฟนอยู่ราว ๆ 2 ถึง 3 คน มีจำนวนสมาร์ทโฟนเฉลี่ยต่อครัวเรือนอยู่ 3 เครื่อง และแต่ละคนในครัวเรือนจะมีสมาร์ทโฟนประมาณ 1 เครื่อง (96.7%) ซึ่งสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีการใช้สมาร์ทโฟนระหว่างทำกิจกรรมกับคนในครัวเรือนบ่อยครั้ง (46%) อีกทั้งสมาชิกในครัวเรือนมีการให้ความสำคัญ/พกพาสมาร์ทโฟนติดตัวอยู่ปานกลางถึงมาก 91% จำนวนชั่วโมงในการใช้สมาร์ทโฟนของสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 ชั่วโมงต่อวันต่อคน และกิจกรรมบนสมาร์ทโฟนของสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่จะใช้มากที่สุด คือ Line, Facebook และ YouTube และสมาชิกในครัวเรือนโดยมากมีพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนในครัวเรือนอยู่ในระดับเหมาะสมและปกติ (81%) (แสดงผลการศึกษาไว้ในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลการใช้สมาร์ทโฟนของสมาชิกในครัวเรือนตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี (n=400)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้สมาร์ทโฟน			จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ Line		
1 คน	18	4.5	0-1 คน	36	9.1
2 คน	191	47.8	2 คน	198	49.5
3 คน	112	28.0	3 คน	106	26.5
4-6 คน	79	19.8	4-5 คน	60	15.0
mean=2.7, SD.=0.9, mdn=2, min=1, max=6			mean=3.9, SD.=0.9, mdn=2, Min=0, Max=5		
จำนวนสมาร์ทโฟนรวมทั้งหมด			จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ Facebook		
1 เครื่อง	18	4.5	0-1 คน	155	38.8
2 เครื่อง	146	36.5	2 คน	152	38.0
3 เครื่อง	113	28.2	3 คน	54	13.5
4 เครื่อง	70	17.5	4-5 คน	39	9.8
5 เครื่อง	53	13.3	mean=1.8, SD.=1.1, mdn=2, min=0, max=5		
mean=3, SD.=1.1, mdn=3, min=1, max=5			จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ YouTube		
จำนวนสมาร์ทโฟนเฉลี่ยต่อคนในครัวเรือน			0-1 คน	217	54.3
จำนวนสมาร์ทโฟน 1 เครื่อง	387	96.8	2 คน	140	35.0
จำนวนสมาร์ทโฟน 2 เครื่อง	13	3.3	3 คน	23	5.8
mean=1, SD.=0.2, mdn=1, min=1, max=2			4-5 คน	20	5.0
			mean=1.4, SD.=1, mdn=1, Min=0, Max=5		

ตารางที่ 1 ข้อมูลการใช้สมาร์ทโฟนของสมาชิกในครัวเรือนตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี (n=400) (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
การใช้สมาร์ทโฟนระหว่างทำกิจกรรมกับคนในครัวเรือน			พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนในครัวเรือน		
นาน ๆ ครั้ง	4	1.0	เหมาะสม (0-4 คะแนน)	137	34.3
เป็นบางครั้ง	141	35.3	ไม่ค่อยเหมาะสม (5-8 คะแนน)	187	46.8
บ่อยครั้ง	184	46.0	ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง (9-12 คะแนน)	76	19.0
เกือบตลอดเวลา	71	17.8	mean=5.8, SD.=2.7, mdn =2.7, min=0, max=11		
การให้ความสำคัญกับสมาร์ทโฟนติดตัว			จำนวนชั่วโมงในการใช้สมาร์ทโฟนของสมาชิกในครัวเรือน		
น้อย	36	9.0	ไม่เกิน 2.00 ชั่วโมงต่อวัน	62	15.5
ปานกลาง	244	61.0	2.01 - 3.00 ชั่วโมงต่อวัน	70	17.5
มาก	120	30.0	3.01 - 4.00 ชั่วโมงต่อวัน	113	28.2
			4.01 - 5.00 ชั่วโมงต่อวัน	68	17.0
			5.01 - 6.00 ชั่วโมงต่อวัน	63	15.8
			มากกว่า 6 ชั่วโมงต่อวัน	24	6.0

คะแนนสัมพันธภาพในครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่าครัวเรือนตัวอย่างมีคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวเฉลี่ยอยู่ที่ 38.8 คะแนน (SD.=5.8, mdn= 41, min=24, max=56) เมื่อแบ่งระดับสัมพันธภาพในครอบครัวพบข้อมูลที่น่าสนใจว่ากว่า 98% ของครอบครัวในตำบลอุทัยใหม่ที่มีระดับสัมพันธภาพในครอบครัวในลักษณะปกติไปจนถึงดี (แสดงผลการศึกษาไว้ในตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 สัมพันธภาพในครอบครัวตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี (n=400)

สัมพันธภาพในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
อยู่ในระดับไม่ดี (14-28 คะแนน)	8	2.0
อยู่ในระดับเป็นปกติทั่วไป (29-43 คะแนน)	325	81.3
อยู่ในระดับดี (44-58 คะแนน)	67	16.8
$\bar{X} = 38.8, SD. = 5.8, mdn = 41, min = 24, max = 56$		

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สมาร์ทโฟนกับสัมพันธภาพในครอบครัว

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สมาร์ทโฟนกับสัมพันธภาพในครอบครัว ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี โดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (multiple regression analysis) แบบขั้นตอน (enter) นักวิจัยทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยค่า variance inflation factor (VIF) โดยค่า VIF ในแต่ละตัวแปรอิสระน้อยกว่า 10 จึงสามารถนำตัวแปรอิสระทุกตัว (10 ตัวแปร) เข้าสู่การวิเคราะห์ข้อมูลได้ ผลการศึกษาพบว่าเมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่เข้าสมการการวิเคราะห์ข้อมูลให้คงที่แล้วที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัว ได้แก่ จำนวนสมาร์ทโฟนรวมทั้งหมด จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ Facebook และจำนวนชั่วโมงเฉลี่ยในการใช้สมาร์ทโฟน รายละเอียดมีดังนี้

- หากครัวเรือนที่มีสมาร์ทโฟนเพิ่มขึ้น 1 เครื่อง ครัวเรือนจะมีคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวเพิ่มขึ้น 1.867 คะแนน ($\beta=1.867$, $p\text{-value}=0.008$) เมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่มีจำนวนสมาร์ทโฟนเท่าเดิม
- หากครัวเรือนมีคนใช้ Facebook เพิ่มขึ้น 1 คน ครัวเรือนจะมีคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวเพิ่มขึ้น 0.751 คะแนน ($\beta=0.751$, $p\text{-value}=0.049$) เมื่อเปรียบเทียบกับถ้าครัวเรือนมีคนใช้ Facebook อยู่เท่าเดิม
- หากแต่ละคนในครัวเรือนใช้สมาร์ทโฟนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1 ชั่วโมง ครัวเรือนจะมีคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวลดลง 0.539 คะแนน ($\beta= -0.539$, $p\text{-value}=0.045$) เมื่อเปรียบเทียบกับถ้าแต่ละคนในครัวเรือนใช้สมาร์ทโฟนเฉลี่ยเท่าเดิม

เมื่อเปรียบเทียบอิทธิพลของตัวแปรทั้ง 3 พบว่า จำนวนสมาร์ทโฟนรวมทั้งหมดมีอิทธิพลมากกว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ Facebook และจำนวนชั่วโมงเฉลี่ยในการใช้สมาร์ทโฟน (standardize beta = 1.867, 0.751, -0.539) ตามลำดับ และตัวแปรอิสระทั้ง 10 ตัวร่วมกันอธิบายคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวได้ร้อยละ 29.7 ($R^2 = 0.297$) ส่วนอีกร้อยละ 70.3 อธิบายได้ด้วยตัวแปรอื่นที่ไม่ได้อยู่ในสมการ ส่วนตัวแปรอิสระที่เหลืออีก 7 ตัว ได้แก่ 1) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้สมาร์ทโฟน 2) จำนวนสมาร์ทโฟนเฉลี่ยต่อคนในครัวเรือน 3) การใช้สมาร์ทโฟนระหว่างทำกิจกรรมกับคนในครัวเรือน 4) การให้ความสำคัญ/ต้องพกพาสมาร์ทโฟนติดตัวของคนในครัวเรือน 5) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ Line 6) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ YouTube และ 7) พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนในครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัว (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สมาร์ทโฟนของคนในครัวเรือนกับคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัว
(n=400)

ตัวแปร	β	St. β	t	p-value
ค่าคงที่	42.628		20.360	0.000
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้สมาร์ทโฟน (ตัวแปรเชิงปริมาณ)	-1.825	-0.277	-1.909	0.057
จำนวนสมาร์ทโฟนรวมทั้งหมด (ตัวแปรเชิงปริมาณ)	1.867	0.437	2.650	0.008*
จำนวนสมาร์ทโฟนเฉลี่ยต่อคนในครัวเรือน (ตัวแปรเชิงปริมาณ)	-1.681	-0.094	-0.908	0.364
การใช้สมาร์ทโฟนระหว่างทำกิจกรรมกับคนในครัวเรือน (กลุ่มอ้างอิงคือ นาน ๆ ครั้งและเป็นบางครั้ง) ทำกิจกรรมกับคนในครัวเรือนบ่อยครั้งและเกือบตลอดเวลา	-0.387	-0.032	-0.515	0.607
การให้ความสำคัญ/ต้องพกพาสมาร์ทโฟนติดตัวของคนในครัวเรือน (กลุ่มอ้างอิงคือ ในระดับมาก)				
ในระดับน้อย	-0.300	-0.015	-0.214	0.830
ในระดับปานกลาง	-1.318	-0.111	-1.674	0.095
จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยในการใช้สมาร์ทโฟน (ตัวแปรเชิงปริมาณ)	-0.539	-0.148	-2.016	0.045*
กิจกรรมบนสมาร์ทโฟน (ตัวแปรเชิงปริมาณ)				
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ Line	-0.426	-0.066	-0.588	0.557
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ Facebook	0.751	0.148	1.976	0.049*
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ YouTube	0.332	0.059	0.990	0.323
พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนในครัวเรือน (กลุ่มอ้างอิงคือ ในระดับไม่เหมาะสม)				
แบบปกติ	0.557	0.048	0.691	0.490
เหมาะสม	0.197	0.016	0.215	0.830

R2 = 0.297, * p-value < 0.05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1) ข้อมูลการใช้สมาร์ทโฟนของคนในครัวเรือน

ข้อมูลการใช้สมาร์ทโฟนของคนในครัวเรือน: จากการศึกษพบว่าครัวเรือนมีจำนวนสมาร์ทโฟนเฉลี่ยต่อครัวเรือนอยู่ 3 เครื่อง คนในบ้านทุกคนมีสมาร์ทโฟนเป็นของตนเองเฉลี่ยคนละ 1 เครื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่พบว่าสมาชิกในครัวเรือนทั้งครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย ครอบครัวประสม มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟน และในครอบครัวไทยส่วนใหญ่มีสมาร์ทโฟนในบ้านอยู่ประมาณ 3 เครื่องต่อครอบครัว และคนในบ้านเองมีสมาร์ทโฟนเป็นของตนเองอย่างน้อยคนละ 1 เครื่อง (อภิสิทธิ์ นาคอ่อน

และสุภาภรณ์ คำเรืองฤทธิ์, 2563) ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสมาร์ทโฟนถือเป็นสิ่งที่ใช้เกือบทุกคนในครอบครัว จะพบพาดพิงตัวเพื่อใช้ในการสื่อสาร สร้างความบันเทิง รวมถึงการค้นหาความรู้ต่าง ๆ ผลการศึกษา ยังพบว่าส่วนใหญ่คนในครัวเรือนมีการใช้สมาร์ทโฟนระหว่างทำกิจกรรมกับคนในครอบครัวอยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้ งานวิจัยที่ผ่านมามีพบสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกันคือ พ่อแม่มีการใช้สมาร์ทโฟนระหว่างรับประทานอาหารร่วมกับกับลูกและคนในบ้าน (Burns, J., 2017)

กิจกรรมบนสมาร์ทโฟนของคนในครัวเรือน: จากการศึกษาพบว่าแอปพลิเคชันที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนใช้เป็นส่วนใหญ่นั้น ได้แก่ Line Facebook และ YouTube โดยแอปพลิเคชันส่วนใหญ่ใช้เพื่อการติดต่อสื่อสาร รับชมสิ่งบันเทิงเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและคลายความเครียด สอดคล้องกับผลการสำรวจ การมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ.2563 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564) ที่พบว่าประชากรไทยอายุ 6 ปีขึ้นไปส่วนใหญ่ (92%) ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อท่องโลกโซเชียลเน็ตเวิร์ก ด้วยแอปพลิเคชัน Facebook, Twitter, Line, Instagram และนิยมโทรผ่าน Line, Facebook, Facetime เป็น 3 ลำดับแรก

พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนในครัวเรือน: จากการศึกษาพบว่าคนในครอบครัวจะใช้สมาร์ทโฟนก่อนนอนอยู่เสมอ รวมถึงช่วงตื่นนอนจะหยิบสมาร์ทโฟนขึ้นมาเช็คข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ก่อนเป็นอันดับแรก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักติกร สุวรรณเจริญ, สุพัตรา ธรรมาอินทร์, สุวัฒนา เกิดม่วง และพรเลิศ ชุมชัย (2562) ที่พบว่าวัยรุ่นในระดับมัธยมปลายจะใช้สมาร์ทโฟนในช่วงก่อนนอนมากถึง 80% และอีก 58% มักจะใช้หลังตื่นนอน เมื่อมีเวลารว่างวัยรุ่นจะใช้สมาร์ทโฟนในการสื่อสารกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ลดการพูดคุยหน้าต่อหน้าลง ใส่ใจกับสมาร์ทโฟนมากกว่าคนที่อยู่ร่วมกันขณะนั้น (ภทริกา วงศ์อนันต์นนท์, 2557) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาร์ทโฟนเป็นเครื่องมือการสื่อสารที่บรรจุแอปพลิเคชันที่สามารถสื่อสารกันผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ได้ด้วยการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ปัจจุบันประชากรหลายคนใช้แพ็คเกจโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตแบบไม่จำกัด ทำให้สามารถเข้าถึงการติดต่อสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้ตลอด 24 ชั่วโมงผ่านสมาร์ทโฟน ทำให้แม้จะเป็นเวลา ก่อนนอนหรือตื่นมาตอนเช้า ก็สามารถเช็คข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม

จำนวนชั่วโมงในการใช้สมาร์ทโฟน: จากการศึกษาพบว่าสมาชิกในครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่ มีชั่วโมงการใช้สมาร์ทโฟนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.01 - 4.00 ชั่วโมงต่อคนต่อวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญาภค สังข์นาค และสุภาภรณ์ คำเรืองฤทธิ์ (2564) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการใช้สมาร์ทโฟนอยู่ที่ 4 ชั่วโมงต่อวัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิสิทธิ์ นาคนอน และสุภาภรณ์ คำเรืองฤทธิ์ (2563) ที่พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาจะมีระยะเวลาในการใช้สมาร์ทโฟนอยู่ราว ๆ 3 - 4 ชั่วโมงต่อวัน น่าจะเป็นไปได้ว่าไม่ว่าจะเป็นคนวัยทำงานหรือนักเรียนก็จะมีระยะเวลาในการทำงานและการเรียนอย่างน้อย 8 ชั่วโมง ระยะเวลาอนประมาณ 6-8 ชั่วโมงต่อวัน เวลาที่เหลืออีกประมาณ 8 ชั่วโมงจะใช้ในการพักผ่อนและการทำกิจวัตรประจำตัว จึงสามารถใช้สมาร์ทโฟนได้ในช่วงเวลาพักผ่อน สำหรับกลุ่มวัยทำงานเองยังสามารถใช้สมาร์ทโฟนระหว่างวันได้ทั้งเพื่อติดต่อสื่อสารและความบันเทิงในระยะสั้น ชั่วโมงการใช้สมาร์ทโฟนเฉลี่ยต่อวันจึงค่อนข้างสูง

2) สัมพันธภาพในครอบครัว

จากการศึกษาพบว่าครอบครัวในตำบลอุทัยใหม่เกือบทุกครอบครัวมีสัมพันธภาพในครัวเรือน อยู่ระดับปกติจนถึงดี ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าแม่ตำบลอุทัยใหม่จะเป็นพื้นที่ใจกลางเมืองของจังหวัดอุทัยธานี แต่ลักษณะของคนเอเชียที่สำคัญคือ การให้ความเคารพผู้ใหญ่ในบ้านทั้งกายวาจา ความกตัญญูรู้คุณ การดูแลคนในบ้านถือเป็นหน้าที่สำคัญของสมาชิกในครัวเรือน เหล่านี้ยังเป็นค่านิยมหลักของคนไทย และผลการสำรวจครั้งนี้พบว่าสมาชิกในครัวเรือนตำบลอุทัยใหม่มีจำนวนเฉลี่ยอยู่ที่ 3 คน จำนวนคนทีน้อยทำให้สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันได้อย่างทั่วถึง

3) ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สมาร์ทโฟนกับสัมพันธภาพในครอบครัว

จำนวนสมาร์ทโฟนรวมทั้งหมด: ผลการศึกษาพบว่าจำนวนสมาร์ทโฟนรวมทั้งหมดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพในครอบครัว หากครัวเรือนมีจำนวนสมาร์ทโฟนเพิ่มขึ้นจะมีสัมพันธภาพในครอบครัวดีขึ้น อาจเป็นไปได้ว่าการมีสมาร์ทโฟนเป็นของตัวเองรวมถึงการพกพาสมาร์ทโฟนติดตัวอยู่เสมอของสมาชิกในครัวเรือน จะทำให้การติดต่อพูดคุยกับคนในครอบครัวทำได้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้นแม้ไม่ได้อยู่ด้วยกัน อีกทั้งปัจจุบันแอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนมีประสิทธิภาพและทันสมัยสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายผ่านระบบอินเทอร์เน็ตโดยไม่ต้องเสียค่าบริการโทรเพิ่มเติมจากค่าแพ็คเกจอินเทอร์เน็ต ถึงแม้ไม่ได้อยู่ด้วยกันตลอดเวลาก็สามารถสื่อสารกันได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็วทันใจ ด้วยเหตุนี้จึงอาจทำให้จำนวนสมาร์ทโฟนส่งผลทางบวกต่อสัมพันธภาพในครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ Facebook: ผลการศึกษาพบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ Facebook มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพในครอบครัว หากครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนใช้ Facebook เพิ่มจำนวนขึ้น แนวโน้มสัมพันธภาพในครอบครัวจะเพิ่มมากขึ้น อาจเป็นเพราะแอปพลิเคชัน Facebook ทำให้ผู้ใช้งานสามารถติดต่อสื่อสารพูดคุยกับคนในครอบครัวได้ผ่านทางข้อความ (messenger) ซึ่งเป็นช่องทางในการติดต่อถึงกันได้สะดวกและรวดเร็วไม่ว่าจะอยู่ที่ไกลหรือใกล้ นอกจากนี้ Facebook ยังสามารถลงรูปภาพครอบครัวและเปิดให้แสดงข้อมูลและความคิดเห็นได้ในหน้าสร้างโพสต์ (create post) ทำให้คนในครอบครัว เครือญาติ และเพื่อน เห็นความสัมพันธ์กันของครอบครัวผู้โพสต์ แอปพลิเคชันนี้มีระบบกดถูกใจ (like) และแสดงความคิดเห็น (comment) ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้โพสต์และครอบครัวของผู้โพสต์รู้สึกได้รับความสนใจจากญาติและเพื่อน ๆ จึงอาจส่งผลทำให้รู้สึกถึงความแน่นแฟ้นกันของคนในครอบครัวมากขึ้น

จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยในการใช้สมาร์ทโฟน: ผลการศึกษาพบว่าจำนวนชั่วโมงการใช้สมาร์ทโฟนเฉลี่ยของแต่ละคนในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพในครอบครัว หากแต่ละคนในครัวเรือนเพิ่มจำนวนชั่วโมงการใช้สมาร์ทโฟนมากขึ้นอีกคนละ 1 ชั่วโมง สัมพันธภาพในครอบครัวจะลดลง เนื่องจากการใช้สมาร์ทโฟนไม่เพียงแต่ใช้เพื่อติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวเพียงอย่างเดียว แต่ยังสามารถใช้เพื่อความบันเทิง ผ่อนคลายความเครียด รวมถึงสามารถทำงานผ่านสมาร์ทโฟนได้ การจดจ่ออยู่กับหน้าจอเพื่อความบันเทิงหรือการทำงานติดต่อกันเป็นเวลานานจะทำให้บุคคลลดการสื่อสารกับคนรอบข้าง หากใช้ขณะอยู่ร่วมกันกับคนในครอบครัวอาจส่งผลทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวลดลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่พบว่าระยะเวลาในการใช้สมาร์ทโฟนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมติดสมาร์ทโฟน อาจเป็นเพราะ

นักเรียนที่ใช้เวลาเล่นเกมเพิ่มขึ้นในแต่ละครั้ง มีความรู้สึกว่าการเล่นเกมมีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เพราะภายในเกมผู้เล่นจะมีความสามารถตามความต้องการ ทำให้เกิดความพอใจ จึงมีแนวโน้มที่จะติดเกมมากขึ้นและลดการสื่อสารกับคนรอบข้างลด ไล่ใจกับการสื่อสารในชุมชนออนไลน์แทน (อภิสิทธิ์ นาคอ่อน และสุภาภรณ์ คำเรืองฤทธิ์, 2563; ธัญญาภาศ สังข์นาค และสุภาภรณ์ คำเรืองฤทธิ์, 2564)

ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์: ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้สมาร์ทโฟน จำนวนสมาร์ทโฟนเฉลี่ยต่อคนในครัวเรือน การใช้สมาร์ทโฟนระหว่างทำกิจกรรมกับคนในครัวเรือน การให้ความสำคัญ/ต้องพกพาสมาร์ทโฟนติดตัวของคนในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ Line และ YouTube และพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนในครัวเรือน ไม่พบความสัมพันธ์กับสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ทั้งนี้่าจะมีเหตุผลมาจากครัวเรือนในตำบลอุทัยใหม่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้สมาร์ทโฟนอยู่ใกล้เคียงกัน 2 ถึง 3 คน และคนในครัวเรือนมีสมาร์ทโฟนอย่างน้อยคนละ 1 เครื่อง ซึ่งจำนวนสมาร์ทโฟนเฉลี่ยของแต่ละคนไม่แตกต่างกันมาก อีกทั้งการใช้สมาร์ทโฟนระหว่างอยู่กับคนในครัวเรือนเป็นเพียงช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น สมาชิกทุกคนจะพกพาสมาร์ทโฟนติดตัวตลอดเวลาค่อนข้างมาก และจำนวนคนในครัวเรือนที่ใช้แอปพลิเคชัน Line และ Youtube ไม่ได้แตกต่างกันมาก รวมถึงพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนจากการศึกษาพบว่า เกือบ 80% ของกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในการใช้สมาร์ทโฟนแบบปกติและเหมาะสม ทำให้ในการศึกษานี้ตัวแปรอิสระในเหล่านี้ไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนสัมพันธ์ภาพในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาส่งสะท้อนให้เห็นว่าระยะเวลาในการใช้สมาร์ทโฟนส่งผลทางลบต่อสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ดังนั้นสมาชิกในครัวเรือนควรจัดสรรเวลาในการใช้สมาร์ทโฟนให้เหมาะสมขณะอยู่กับคนในครอบครัว และจากผลการวิจัยที่พบว่าการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสื่อสารในแอปพลิเคชัน Facebook ไม่มีผลทางลบต่อสัมพันธ์ภาพในครอบครัว จึงเป็นไปได้ว่าครอบครัวหรือนักพัฒนาสังคมอาจใช้แอปพลิเคชัน Facebook เป็นเครื่องมือส่งเสริมสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัวได้ด้วย โดยเน้นที่เนื้อหาสาระในการสื่อสารมากกว่าปริมาณจำนวนชั่วโมงการใช้ที่ไม่ควรมากเกินไป

บรรณานุกรม

- ธัญญาภาศ สังข์นาค และสุภาภรณ์ คำเรืองฤทธิ์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธ์ภาพและการเลี้ยงดูของครอบครัวกับการติดสมาร์ทโฟนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา. **วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**, 13(25), 49-60.
- นวลฉวี ประเสริฐสุข. (2558). สื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างสุขในครอบครัว. **Veridian E-Journal, Slipakorn University**, 8(2), 737-747.
- นำทิพย์ วิภาวิน. (2558). เครือข่ายสังคมในสังคมเครือข่าย. **วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดฯ**, 8(2), 120-127.

- ภัทริกา วงศ์อนันต์นนท์. (2557). พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน. **วารสารพยาบาลทหารบก**, 15(2), 173-178.
- วณัญญา แก้วแก้วปาน. (2560). สัมพันธภาพครอบครัวกับปัญหาการกระทำความผิดในวัยรุ่น. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**, 10(1), 361-371.
- ศักดิ์กร สุวรรณเจริญ, สุพัตรา ธรรมาอินทร์, สุวัฒนา เกิดม่วง, อังค์ริสา พินิจจันทร์ และพรเลิศ ชุ่มชัย. (2562). พฤติกรรมและผลกระทบจากการใช้สมาร์ทโฟนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดนนทบุรี. **วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข**, 29(3), 107-117.
- ศิริกุล อิศรานุรักษ์. (2542). **หลักการวางแผนงานอนามัยครอบครัว**. กรุงเทพฯ: เจริญดีการพิมพ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2564). **สำรวจการมีกาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ.2563**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- อภิสิทธิ์ นาคอ่อน และสุภาภรณ์ คาเรืองฤทธิ์. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการติดเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**, 46(2), 111-141.
- Healthy Gamer. (2558). **บทวิเคราะห์งานวิจัยสถานการณ์เด็กติดเกม มิถุนายน 2557**. สืบค้นจาก www1.si.mahidol.ac.th/Healtygamer/download/academic/64135.
- Parent one. (2020). **พฤติกรรมของพ่อแม่ที่ทำให้หนูน้อยติดสมาร์ทโฟน**. สืบค้นจาก www.parentsone.com/zbehavior-of-parents-makes-childs-stick-smart-phone/.
- Burns, J. (2017). **Parents' mobile use harms family life, say secondary pupils**. Retrieved from www.bbc.com/news/education-39666863.
- Dijk, J.V. (2006). **The network society**. London: SAGE.
- Daatland, S. O., & Herlofson, K. (2001). **Ageing, intergenerational relation, care systems and quality of life - an introduction to the OASIS project**. Oslo: Oslo Metropolitan University.
- McChesney, K. Y., & Bengtson, V. L. (1988). **Solidarity, intergenerational relations and cohesion in families: Concept and theories**. Washington, DC.: American Psychological Association.
- Wellman, B., Smith, A., Wells, A, & Kennedy, T. (2008). **Networked Families**. Retrieved from http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2008/PIP_Networked_Family.pdf.